

NOV. 1926

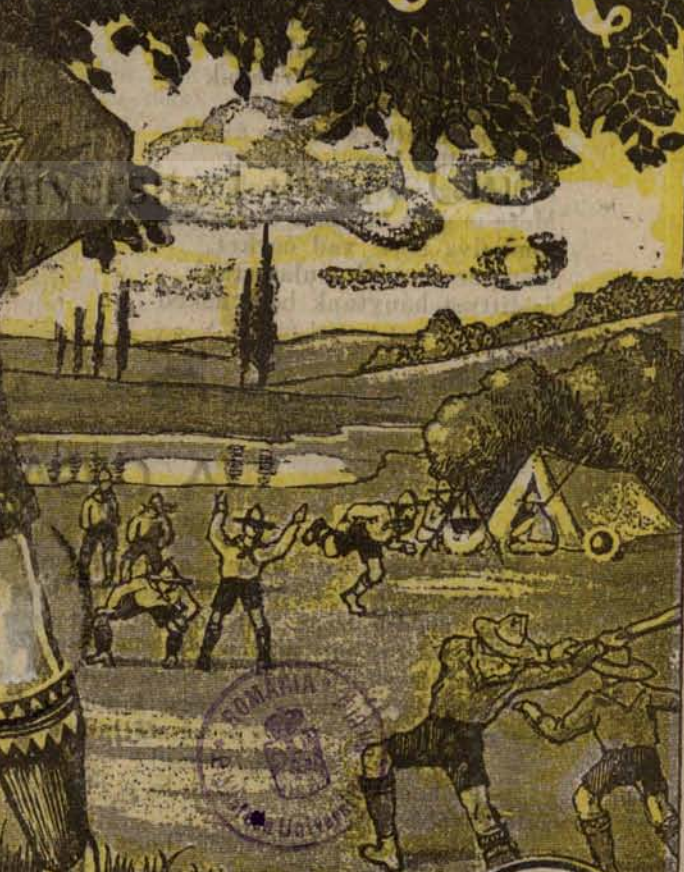
LÓRÁNT

CIMBORA

ROMÁNIA ÉS AZ UTÓDALLA-
MOK EGYETLEN MAGYARNYELVŰ
KÉPES HETI GYERMEKLAPJA

FŐSZERKESZTŐ:

Benedek Elek



5. évf.
15. SZ. 1926.
XI. ZO.

KONIG, HAYER OMAR



ÚJ HAJNALT, ÚJ TAVASZT!

(Jedőnk reményvirágaihoz)

IRTA SZEMIÉR FERENC

Gyümölcsöt osztott gazdagon,
aztán elment az Ősz.
Nyomán sietve most te jössz,
vén Tél apó . . . Mi lesz velünk?
Mert hóval, faggal, zord hideggel
rohansz megint miellenünk . . .

Szegények lettünk ám nagyon:
Lelküink beteg, rongy a ruhánk.
Nyomor nem volt még akkora,
amilyen most szakadt le ránk . . .

Máskor örültünk jöttödön:
kacagva féptük hóruhádát,
volt akkor jó meleg ruhánk
és tele volt a kamaránk.
Tűz pattogott és meleg áradt
a sárpadlós kunyhón is át
és boldog volt a kis család.
Mert míg te ottkünn dudorásztál
tombolva bős, vad éneket,
szép meseszóval mulatoztunk
és fittyet hánytunk bent neked . . .

(Brassó.)

De most? Most nincs már vidám énekünk.
Csak összebujunk s félve reszkétünk:
mi lesz velünk, mi lesz velünk?
Mert a világ, mint te, most oly rideg:
a szenvedő szegényt nem érti meg;
önzőn a lelkek pénz után loholnak
s keletje sincsen áldó irgalomnak . . .

Oh, gyermekek, jövők reményvirága,
ti hozzatok új hajnalt a világra,
új hajnalt, új tavaszt (és nem telet),
hol a szegénység sirni elfeled,
hol minden ember könnyörül, segít;
köszöneti: örömmel osztogatja,
mint Istentől kapott, a bús nyomorúak
s szívesen áldoz mindig ott, ahol
emberszívek testvérül egybeforrnak . . .
Akkor a tél ottkünn lehet hideg,
szórhát reánk jeget meg zuzmarát,
mert itt, belül kunyhóban, palotában
dalolni fogják szent harmóniában
ujjongó milliók a
szeretet, béke, boldogság dalát . . .



A CIGÁNY HALÁLA

APFŐ UNOKÁINAK MESÉLI ÉLEK NAGYAPÓ

Volt egyszer egy cigány, s annak egy bogos, félszemű lova. Befogja a cigány a lovat s megy az erdőre fáért. Mit gondolt, mit nem a dádé, fölmászott egy magas fára, leült egy ágra s ugy kezdte vágni a fát — maga alatt.

Történetesen arra járt egy katona, látja, hogy mit csinál a cigány s felszól hozzá:

— Hé, dádé, mindjárt leesel!

— Dehogy esem. — szólt le a cigány — s vágta tovább a fát.

— Bizony mondom, dádé, hogy leesel.

— Ne féljen, vitéz uram, van a cigánynak esze.

Abban a szempillantásban, ahogy ezt mondta, nagyot recsent-roppant a fa, s azzal zsupsz! ledöndült a cigány a földre, hogy nagyot nyek-kent belé.

— Látod, dádé, látod, ugy-e igazam volt?

— Jáj, jáj, igazsá vót, vitézs uram. — óbegatott a cigány, — hogy ázs Isten sentelje meg. Az obsitos tovább akart menni, de a cigány megállította.

— Vitézs ur!

— Hallom, dádé, hallom . . .

— Ha már megjövendölte, hogy leesem a fáról, jövendölje meg azt is, hogy meddig élek. Az obsitos ugy tetti, mintha erősen gondolköznék, aztán azt mondta nagy komolyan:

— Addig élsz, dádé, amíg a lovad hármat nem botlik.

— Már többet is jövendölhetett volna, — békétlenkedett a cigány.

— Elég az neked, dádé, — mondta az obsitos, s ezzel tovább ment.



Megrakja a cigány a szekeret, elindul nagy búsán hazafelé, de még hajításnyira sem mentek, a gebe megbotlott egy göröngybe.

— Jáj, jáj! — ordított a cigány — még csak két botlás azs iletem!

Tovább mentek, mendégéltek s egy meredek hegyhez értek. Az ám, alig indul a gebe a hegynek, megbotlott másodszer is.

— Jáj! Jáj! — ordított a cigány — még csak egy botlás azs iletem!

De még ki sem értek a hegy tetejére, harmadszor is megbotlott a gebe.

Hej, Uram Teremtőm, megijed a cigány, reszketett, mint a miskolci kocsonya. Most már egy botlás sincs hátra: meghal!

Mindjárt földhöz is vágta magát. Úgy feküdt az uton, mint egy igazi halott. Feküdt, feküdt a cigány, világért meg nem mozdult. Gondolta magában, az a rendje, hogy a halott fekküdjék.

Amint ott feküdnék, éppen arra jönnek a népek egy halottal, nézik a cigányt s erősen felháborodnak azon, hogy az ut közepén fekszik, mikor kutyabaja sincs. A bíró is ott volt, s jót huzott a cigány talpára.

De bezzeg felugrott a cigány. Szembeállott a bíróval s mondta:

— Tekintetes nemzsetes bíró urám, ugy tudja meg, hogy én hálott vagyok!

— Ugy? Ugy? Halott vagy? Hát mi hír a másvilágon?

— Háj, háj, ne is kérdezzse bíró urám, nágy ott a seginsig. Én is olyan ihes vágyok, hogy zödöt, vereset lát a semem. Lelkem tekintetes bíró ur, ádjának abból azs elemózsiából, amit ennek a hálottnak feltarisnyástak.

— Ej, ilyen meg amolyan cigány! — szedte-vedtézett a bíró — hát így megbotránkozott a gyászoló gyülekezete? Hogy mersz így beszélni?

— Hát mit kellett vóna mondánom, kenyertgem álásan.

— Azt, hogy az Isten nyugtassa meg.

Tovább megy a cigány, beér a faluba, s látja, hogy két kutya marakodik, s kicsi hija, hogy fel nem falják egymást. Az egyik kutyának ott volt a gazdája is, de sehogy sem bírta elválasztani a kutyákat. Gondolta a cigány, ő most tudja, mi a tisztesség, odaszólt a kutyáknak:

— Az Isten nyugtassa meg!

— Mit beszélsz, te bolond cigány? — förmedt rá a gazda s jól megrakta.

— Hát mit kellett volna mondánom? — kérdezte a cigány.

— Azt, hogy az Isten válassza el.

Jól van, a cigány tovább ment ezzel a tudománnyal. Egyszerre csak hallja: ijjuju! ijjuju! Puffognak a karabélyok, szól a muzsika: lakodalmas nép megy végig az utcán. Lekapja a cigány a kalapját, lengeti, kalimpálgatja a lakodalmas nép felé s kiáltja torkaszakadtából:

— Azs Isten válassza el. Azs Isten válassza el!

Hiszen lett erre nemulass! Közrefogták a cigányt s ugy eldöngették, hogy halála napjáig sem feledte el.

Itt a vége, fuss véle.

(Kisbaczon).

RÁKÓCZI FERENCZ BÚCSUDALA

— KURUC NÓTA —

Bölcsöm, vigasztalom,

Dajkám és ápolóm:

Szép Magyarországom! ...

Jaj, szörnyű fájdalom!

Meg kell tőled válnom.

Vizeid folyásút,

Erdeid nyílását,

Mezeid kalászát.

Lovam lába nyomát

Te áldott földeden

Már többé nem látom.

Fuj már az őszi szél,

Sárgul a falevél.

Rádborul a nagy tél —

Mikor semmi sem él.

Én árva országom!

Franciák oltalmát,

Az lengyelek hadát,

Sorsod javulásút —

Ég bosszuállását

Sötét felhőid közt

Mind hiába várom.

Nincs is már énnékem

Semmi reménységem:

Megszakad a szívem.

— *Azt igen jól érzem —*

Érted, rab-országom ...

Vizeid folyásút,

Erdeid nyílását,

Mezeid kalászát,

Lovam lába nyomát

Te áldott földeden

Én sohasem látom!

Szilasy Bálint szép históriája.

Írta: Fábian Gyula. - Rajzolta: Fabianné Biczó Ilona.

— Csak nem herceg lesz Zsiga diákból?
 — Még annál is több: takács! — kiáltott fel Filó uram lelkesedéssel. — Takács! De milyen takács! Nagy ügyessége van a fiúnak. Tizenkét szövőszéket állított fel neki, ha a mesterséget kitanulja. Tizenkét szövőszék! Tudja-e, hogy mit jelent az? Egy grófság az semmi, tizenkét szövőszékhez képest. A losonczi platyenikok „Filó ur és fia” gyolcsát és damaszját fogják szállítani a Hanza városától a Fekete tengerig! Én magam nem járok többet vásárokbá és nem viszek se híreket, se leveleket, nem szállítok eleven állatokat, mint teszem azt — malac, vagy galamb, én csak elrakom a sok pénzt, amit a mi finom vásznainkért kapunk.

Vontatott énekhang ütötte meg a beszélgetők fülét. Szent éneket dalolt valaki reszkető keletlen orrhagyon az ajtó előtt.

Zsiga lépett be a szobába.

— Egy megbilincselte rab énekel az udvaron. Ez bizonyosan török fogságban lévő magyar ember. A török megteszi, hogy a rabját hitlevél ellenében haza bocsátja, hogy a váltságdíját megszeresse. Ha a rab rokonsága nem tudja összeadni a pénzt, akkor szegények bizony megpróbálják koldulással megszerezni a váltságdíjat. Ez is ilyen rab lehet.

— Bocsásd be, Zsigám, azt a szegény embert. Adok neki pár aranyat, meg fölhajthat egy pohár bort.

Az ember belépett. Kegyetlenül meg volt vasalva keze-lába. Csak úgy csörömpölt a vas rajta. Alig bírta vonszolni a nehéz bilincset szegény.

Bálint nem igen figyelt a rabra. Sokat látott ő már ilyet. Nem volt ez újság előtte.

De a rab meghökkent, amikor Bálintot meglátta. Sunyi szemmel nézett körül és az ajtót sem csukta be maga után.

Annál jobban megnézte Filó uram a rabot. Szép nagy fehér szakála a melléig ért, a baja torzonborz volt. A felszeme be volt kötve. Igen siralmas ábrázatot vágott. Mekegő hangon szólalt meg.

— Megkövetem, nemzetes uraim, ne sajnáljanak tőlem egy pár dénárt. A belgrádi basa rabja vagyok. A váltságom után járok, ha jó emberek könyörületességéből össze tudnám hozni.

Filó uram fölállott és a rab felé lépett.

— Mintha láttam volna én már valahol kegyelmedet.

— Nem lehet az, jó uram. Husz éve vagyok én már a török rabja. Holló Simon a nevem.



Fabianné Biczó

— A szemének mi baja van?



— Jaj! Fekete hályog nőtt azon. Nem látok rajta.

— No, jó helyen jár itt, mert én most hoztam egy olyan kenőcsöt, amely lesorvasztja a hályogot, ha bekenem vele a szemét. Híres bécsi orvostól kaptam én azt.

Filó uram nagy komolysággal levett az almáriumról egy kis orvosságos téglétyt és a rab felé közeledett.

— Jaj ne bánts a szememet! — ijedezett a rab. Olyan csunya, sebes ugyanis, hogy nem nyúlna ahhoz kegyelmed.

— Ej, láttam én már különb sebet is a kend bajánál, vegye csak le azt a kendőt! Zsiga! Csukd be azt az ajtót, mert szél jön be rajta. Árt a fogamnak.

A rab Zsigához ugrott, megfogta a kezét, nem engedte becsukni az ajtót, hanem ő is kifelé iparkodott.

— Moderálja hát magát. Ne ijedjen még etől a kenőcsötől. Bizony, hasznára fog válni. Jó, ki próbált szer.

Filó uram megfogta a kendőt és lerántotta a rab szeméről. Nem volt azon bizony egy bab szemnyi fekete hályog sem. Teljesen egészséges volt. Látott is vele.

Hanem a rab erős indulatba jött, neki támadt Filó uramnak.

— Mit akar kegyelmed tőlem? Ne üsse bele az orrát az én dolgomba! Nem orvos kegyelmed!

— Csak moderálja magát egy kicsit. Ugy hallom a hangja is más, mint azelőtt volt. Valahogy ismerős az is nekem, nemcsak a kend polája. Így most kend erősen kezd hasonlítani egy régi jó ismerősömhöz, akinek Nagy Pál a neve!

A rab fölszakította az ajtót és kiszaladt. No, nem sikerült neki a szökés, mert az udvaron éppen a Misó kitárt karjába futott, aki ugyanesak keményen megölelte.

— Segítség! Gazduram! Fogom erősen! Csak siessenek, meg ne tudjon szökni!

Filó uram egy-kettőre az udvaron termett Zsigával együtt és megfékeztek, jó erősen megkötözték a rabot, akiről a szép fehér szakáll és a torzonborz hajzat is leválott dulakodás közben.

— Szaladj csak, Misó fiam, városi hajdukért vigyék a tömlőbe ezt a latort! Megállj csak, te hitvány spion!!!

Bálint megvetően mérte végig a gazembert.

— Jó lesz kikutatni ezt az embert. Mert bizonyosan nem ok nélkül járt itt. Hát ha találunk nála valamit?

Filó uram jól kikutatta Nagy Pál ruháját. Meg a csizmáját is lehuzta. Talált is a csizmaszár belseje alatt egy vékony hártya papirost. Bálint megnézte figyelmesen. Meglepetten kiáltott fel:

— Lám, lám! Ez itt a kékkői vár terve. Csak ráismerek rögtön erre a rajzra! Hiszen a kékkői várat ismerem jól, mint a tenyeremet. Ni, itt az árok, a palánk, a bástyák, az ágyuk. Milyen pontos minden! Itt egy csomó név is. Ohó! Almási Lőrinc, két kereszt van mellette, Keczeri hadnagy, egy kereszt, Szilassy hadnagy, két kereszt! No, ugy látszik, megbecsült engem, hogy úgy jelelt meg, mint Almási uramat.

Filó uram egy másik papirost is talált.

— Ezt meg én ismerem. Ez Losoncra készült rajz. Itt is egész litánia van városi polgárok neveiből. Még az utca is oda van írva, hogy ki hol lakik? Kriston, Pataky, Dávid és még sok-sok név. Az én nevem nincs itt. Ugy látszik, nem tudad, gazember, hogy itt lakom, mert talán elkerültél volna!

Megtalálták még Nagy Pálnál Ali budai balsa levelét is, amelyből kitűnt, hogy temérdek pénzt kapott a töröktől az árulása fejében. Most is kémlelő uton járt.

Kékkői várát, Losoncot, Gácsot, Divényt, Végles-Szalatnát kémlelte ki. Semmi kétség nem fért bűnösségéhez.

Kriston uram rögtön összehívta a tanácsbéli urakat. Még este össze is gyülekeztek, kihallgatták a rabot, Filó uramat és Bálintot. Nagy Pál mindent tagadott. De a nála lévő irások és rajzok mind ellene bizonyítottak.

A városháza előtt nagy néptömeg gyűlt össze. Akik nem juthattak be a tanácssterembe, mind ott szorongtak a téren és lesték a híreket. Amikor Nagy Pál árulását Szondy György ellen meghallották, olyan erősen zajongtak és követelték az áruló rögtöni lefejezését, hogy Kriston uram alig tudta lecsillapítani a feldühödött tömeget. Hát még, amikor Misó elmesélte, hogy Losoncra is rajzokat és a polgárokról lajstromot készített, hogy a törököt a városba vezesse, a tömeg haragja nem ismert határt. Misó nem győzött eleget mesélni az áruló galádságára.

A vádlott és a tanuk kihallgatása után a tanácsbéliek visszavonultak és rövid ideig tanácskoztak. Viasszajáltak és Kriston uram kihirdette az ítéletet, amely úgy szólott, hogy tekintettel Nagy Pálnak sokszorosan bebizonyított főbűnjáró bűnösségére, a büntetése — halál. Holnap reggel hajtja végre rajta a halálos ítéletet a városi hóhér. Nincs kegyelem! . . .

Nagy Pál gunyosan nevetett.

— Köszönöm az ítéletet. Sajnálom azonban, hogy ennek a végre-hajtásától a város nemes közönségét megfosztom. Ime itt mutatok egy irást, amelyet maga Ferdinánd írt alá. Ebben az van, hogy engemet semiféle polgári bíróság rendeletére sem elfogni, sem elítélni nem lehet, mert én a tit-



kos kamarának belső embere vagyok és engem felelősségre tetteimért csak a bécsi titkos kamara vonhat. Követelem, hogy engem bocsássanak azonnal szabadon!

Kriston uram elolvasta a levelet. Visszadta. Gondolkozott. Az ablakhoz lépett és a zajongó, elkeseredett tömeghez szólott, amely türelmetlenül várakozott az ítéletre.

— Losonczia! Az az ember, akit elfogtunk, többszörös áruló. Tiszta lelki-ismerettel ítélte a városi tanács halálra. De írása van magától Ferdinánd királytól, amely megtiltja minden polgári bíróságnak, hogy ítéletet hozzon a fejére. Én hát szabadon bocsátom. Pedig az is rábizonyosodott, hogy Drégel várát is ő árulta el. Ő jelölte meg azokat a pontokat, ahol a várát lövetni kell. Még sem tehetek a király levele ellen semmit.

Vad ordítás volt erre a tömeg felelete.

Kriston uram visszalépett az ablaktól. A terem közepére jött és rászólt Nagy Pálra.

— Kendnek az volt a kívánsága, hogy bocsásson szabadon. No, hát elmehet. Fel is ut, le is ut. Mehet, ahová akar. Hordja el magát azonnal!...

Az áruló elsápadt, reszketni kezdett.

— Nem merek kimenni! Hiszen a tömeg bántalmazni fog.

— Tegye a Ferdinánd menedék levelét a süvege mellé. Az majd megoltalmazza! Hajduk, tegyék ki ezt az embert a városháza elé és hagyják magára. Menjen, ahová akar. Ő maga akarta!...

A hajduk megfogták a gazembert és az utcára taszították.

Amint Misó meglátta, hogy a gyüölött alakot az utcára lökik, elébe ugrott és husánggal fejbe ütötte.

Nesze, te áruló, te kutya kém!

Nagy Pál megtántorodott az ütéstől, de csakhamar magához tért, követ emelt fel, hogy Misóra dobja. Ebben a pillanatban egy komor, fenyegető alak állott a pribék elé. A kezében harci csákányt markolt. Gáspár volt. Gergely vitéz strázsamestere. Nagy Pál elrémült az öreg vitéz sötét arcától, szikrázó szemétől. Hátrált és leeresztette a karját.

Gáspár tompa hangon rászólt a megrémült emberre.

— Te vagy hát az a hitvány gazember, aki elárulta Drégelt?! A te árulásod miatt esett el olyan hamar a palánk. Ezért késett el Gergely vitéz segítsége. Ezért szakadt meg bánatában a gazdám szive! De most megfizetek Drégelért, a gazdámért!...

Gáspár vitéz fölemelte a csákányt és rásujtott vele az áruló koponyájára. A pribék a földre zuhant. Elöntötte a vér. A tömeg dühe kirobbant, mint a fürgeteg. Az emberek rárohantak, ütötték,

verték, tépték, úgy, hogy mint valami alaktalan bábu, úgy feküdt az utca porában.

A városi darabontok csak nagy nehezen tudták szétválasztani a tömeget. Fölszedték az árulót és a városháza egyik termébe cipelték és lócára fektették. Nem adott életjelt magáról.

Bálint hozzá ment. Föléje hajolt. Rettenetesen eltorzult az arca. A koponyáját szétverték. Még élt. Dobogott a szive.

A patikusért küldött. Rueber uram jött azonnal, megnézte jól az összevert embert.

— Egy óráig sem fog ez már lélekzeni.

A patikusnak igaza lett. Az áruló nagy kinok között kimult.

Bálint imádkozott a lelkéért. Amikor keresztet vetett magára, eszébe jutott valami.

— Mégis csak nagy vagy, te jó Isten és igazságos! És különösek a te utjaid! Egy és ugyan azt az imát mondtam el a Szondy sirjánál, mint amelyet most imádkoztam el az árulója holtteste fölött!

Mi van a siron innen, mi van a siron túl?...

MARIKA.

Egy napon Szelim kereste fel Bálintot. A fiatal török vitéz igen boldog volt, hogy Bálint visszaadta a szabadságát. Örömmel készült hazafele az apjához.

Amikor elbucszott Bálinttól, hálás szívvél köszönte meg nagylelkűségét.

— Mivel köszönjem meg jószágodat? Pénzt, vagyont nem fogadtál el soha érttem és most szabadon bocsájtasz, anélkül, hogy kérnél valamit cserébe ezért.

— Nem tartozol semmi hálával. Szelim! E szembe jutott az apád fájdalma. Nem akarom, hogy tovább bánkódjék utánad. Menj hozzá békével. Nekem is van édesapám, aki várakozik rám...

Szelim egy kis papirost vett ki a kebeléből. — Tudom, hogy te is szeretnéd néha látni édes apádat. Ime, fogadd el tőlem ezt az írást. Ezzel bátran jöhetsz, mehetsz a szultán birodalmában. Én ezt magától a szultántól kaptam. Nézd, ez az aláírás az ő kezevonása. Bármilyen ügyesbajos dolgokban ez az írás megsegít téged azon a földön, amelyiken a padisah parancsol. Nekem úgy sincs rá szükségem, mert nekem, mint a hatvani basa fiának, elég tekintélyem van mindenütt.

Bálint habozott egy kicsit. De azután mégis elfogadta az írást és gondosan eltette.

— Köszönöm, Szelim. Én is igen kívánom már az öreg édesapámat látni. Mégis csak jobban szeretem, ha nem kell az erdőben bujkálnom, ha meg akarom őt látogatni. Lehet, hogy magam is



utra kerekedek rövid idő múlva. Már régen nem voltam otthon.

Pár hét elteltével enyhült Bálint fájdalma, amelyet a közel múltban ért nagy csalódás és kudarc okozott. Azt elhatározta, hogy nem tér vissza Kékkőre, mert teljesen céltalannak látta a katonáskodást. Hiába való vérpazarolás volt minden háboruszkodás, amelyet a magyarság a török ellen viselt. A német sem gondolt komolyan a segítségre. Sokszor többet ártott, mint amennyit használt. A bécsi udvar kárhuzatos, bizalmatlan politikáját Bálint most már tisztán látta. Éppen olyan ellensége volt a magyarnak a bécsi titkos kamara, mint maga a török. Talán még nagyobb veszedelmet jelentett az osztrák a magyar szabadságra, mint talán a pogány.

Két malom között zuzódott szegény Magyarország és a vépusztulást nem lehetett karddal elhárítani, hanem csak siettetni, mert a háboruban rohamosan fogyott a magyarság.

Bálint nem látott semerre sem kivezető utat. Nagy keserűségét csak akkor felejtette el, ha Marikával beszélgetett. Ilyenkor eltávoztak lelkéről a sötét gondolatok, nem látta annyira vizsgálatlanul a sorsot. Órákig elhúzta Marika kedves arcát, hallgatta a szavát. Ilyenkor csodálkozott, hogy lehetett az, hogy olyan sokáig távol maradt Marikától? Egyre halogatta Szilasra való utazását.

Egy szép szeptemberi estén is együtt ült Bálint Marikával, aki valami himzűsen dolgozott. Bálint sokáig hallgatva nézte a lányka kezét, amint szorgalmasan öltögette a színes fonalakat a patyolatba. Azután mégis csak megszólalt:

— Bizony, hugocskám, telik-mulik az idő! Nekem is lassan arra kell gondolnom, hogy valamerre fordítsam a szekerem rudját. Pár napig maradok már csak Losonczen.

Marika ránézett Bálintra. Elszomorodott az arca.

— Hová készül elmenni, kedves Bálint?

— Most Szilasra megyek. Meglátogatom édes apámat. Azután bizony nem tudom, hogy mit fogok csinálni. Egészen magamra maradtam. Senkim sincsen. Az ősi birtokom ebek harmincadján, a meghódolt földön fekszik, a kardom meg kicsorbult, a lelkemen soha be nem gyógyuló sebet ütött a drégeli pusztulás. Sokszor közel voltam már a kétségbeeséshez.

— De mi a baja, Bálint? Miért nem mondja el nekem? Tudom azt jól, hogy én csak tapasztalatlan lány vagyok, de azt meg kegyelmednek tudnia kellene, hogy az én szívem hajlandósága igaz kegyelmed iránt és ha lehet, bizony, igyekszem gyógyulást keresni a kegyelmed nagy bánatára.

— Nem lehet én rajtam segíteni, Marika. Egy kínos gondolat rágódik egyre a szívemen, amely-

től nem tudok szabadulni. Azt képzelem, hogy én okoztam Drégel pusztulását és szegény Szondy György halálát!

Bálint a kezébe temette az arcát. Marika megdőbönt.

— Nem értem, Bálint! Bizony, mindenki tudja, hogy épen kegyelmed mennyit fáradozott és tett, hogy megmentse a várat. Nem tehetett róla, hogy mások hibájából elkészt.

— Mégis! Mégis! Sokszor azt gondolom, hogy ha nem én mentem volna el a bécsi udvarhoz segítséget kérni, más talán ki tudta volna eszközölni. Az én személyemet így befeketítette a bécsi titkos kamaránál Nagy Pál, a kétkulacsos kém, hogy én talán többet ártottam, mint használtam az ügynek.

— Mivel rágalmazták meg?

— Hogy az én apám a szultántól azért kapta vissza a birtokát, mert pribék lett és szolgálatokat tett a töröknek! Mióta ezt hallottam, nem tudom kiverni a fejemből. Mintha átok feküdne azon a birtokon. Nem tudok jó szívvel gondolni rá.

Bálint, Bálint! Hiábavaló agyremekkel emészti magát. Akárki ment volna a bécsi udvarhoz, nem tudta volna előbbre vinni Szondy kapitány ügyét, mint kegyelmed. A bécsi udvar vagy nem tudott, vagy nem akart segítséget nyújtani. Semmitsem számított itt a kegyelmed személye.

— Isten áldja meg, Marika, amiért vigasztal. Olyan szívesen elhiszem, amit kegyelmed mond.

— A vád pedig, amit előbb említett, annyira hitvány, hogy nem szabad még csak rágondolni sem. Hát a szultán ajándékozta a kegyelmedek ősi birtokát az apja urának? Hiszen a szultán a rabló! Hogy ajándékozhat egy tolvaj lopott holmit annak, akitől azt elrabolta?! Hiszen, ez nevetséges dolog. A maga apja nem más valakitől elrabolt birtokot kapott, hanem egyszerűen otthon maradt és így tarthatta meg a földjét. Jogosan ül a birtokában a kegyelmed apja ura.

— Ebben is igaza van. De apám már öreg és ha meghal, bitang kézre kerül mégis a mi családunk birtoka.

— Látja, Bálint, az előbb azt mondta, hogy nem tudja maga sem, hogy mit csináljon!? Én tudom, hogy mi a kötelessége! Menjen haza, próbálja megtartani az ősi birtokát. Ne engedje idegen kézre jutni. Ne tűrje, hogy apja halála után török kapja azt a földet, amelyiket annyi jó magyar vérrrel tartottak meg az ősei. Kegyelmed olyan nagy célt tűzött ki maga elé, amely meghaladt az erejét. Hígyje meg, azzal is igen sokat használ az országnak, ha Szilast meg tudja tartani a maga családjának.

(Folytatja a következők)



MARGITKA MIKULÁSA

SZINJÁTÉK 2 KÉPBEN

IRTA: ZSOLDOS LÁSZLÓ

Személyek:

Tibor, Elemér urifiúcskák, Tusika, Gizike urileánykák, Margitka a vicéné kisleánya, a vicéné, Emma néni, Tibor és Tusika mamája, A Mikulás.

ELSŐ KÉP.

Tiborék lakásán, a gyermekszobában. Ott van Tibor, Elemér, Tusika és Gizike, meg Emma néni. Mikulás estéje van és a szobában ég a lámpa. A gyerekek immel-ámmal játszanak: látszik rajtuk, hogy nem a játszáson jár az eszük. A kályhában ég a tűz.

Emma néni: No, gyerekek, hát nincs kedvetek játszani? (A gyerekek végképpen abbahagyják a játszást és a néniire néznek.)

Tusika (kiszáratva, szorongó hangon): Anyukám, nem tudunk most játszani. (A gyerekek felé fordul.) Ugy-e, nem?

Gizi—Tibor—Elemér: Nem bizony.

Emma néni (mosolyogva): Aztán mért nem tudtok most játszani, Tusikám? (Évődő hangon.) Talán bizony összevesztetek?

A gyerekek (összenéznek): Dehogy!

Emma néni: Hát?

Elemér (kilép a sorból, bátran): Emma néni, kérem, a Mikulás!

A többi három gyerek (egyszerre): A Mikulás!

Emma néni (tréfásan összecsapja a kezét): A Mikulás?! Jé, talán bizony ma van Mikulás estéje?

A gyerekek (egyszerre, heves fejbólintással): Ma van, ma!

Emma néni (folytonosan mókázva velük, a fejét csóválgatja): Ma van? Hm, hm... És ti most, ugyebár, azért nem tudtok játszani, mert a Mikulást várjátok? (Rájuk néz.)

A gyerekek (elfojtott hangon): Azért.

Emma néni (mint előbb): Hm, hm. Az pedig baj, gyerekek. (A gyerekek nyugtalanul néznek egymásra s aztán megint a néniire.) Hm, hm, még pedig nagy baj, mert ahogy én épp az imént hallottam itt az ablakon keresztül, hát a Mikulás ma nem jön el hozzátok, gyerekek.

(A gyerekek meglepetéssel néznek egymásra s aztán a néniire.)

Tusika (szepegve): Nem jön el? ... Hozzánk? ... A Mikulás ... (Szepegni kezd.)

Emma néni (komolyságot tetteve): Nem, nem, Tusikám.

Tibor (szepegve): És mért nem jön el, édes mama?

Emma néni (nagyon komolykodva): Azért nem jön el, mert azt hallotta, hogy rosszak voltatok.

(A gyerekek szomoruan pislognak egymásra.)

Emma néni (folytatólag): Az ám, mert mind a négyen rosszak voltatok. Tegnap eltörtetek egy széklábat, ma meg sokat lármáztatok, hát rosszak voltatok és a Mikulás most nem jön. (A gyerekek körbe állanak és lehorgasztyják a fejüket.)

Tusika (szünet múlva elpityeredik): Én nem voltam rossz, anyuka.

Gizike (ugyanugy, mint Tusika): Én is jó voltam, édes Emma néni!

Tibor (ugyanugy): Én nem törtem el a széklábat, anyukám.

Elemér (ugyanugy): Én, Emma néni, én nem is lármáztam!

(A végén mind a négy gyerek pityereg és törölgeti a zsebkendőjével a szemét.)

A gyerekek (sirva): Bu-bruhuhu.

Emma néni (mosolyogva nézi őket): Hát akkor ki volt rossz, gyerekek, ha mindnyájan jók voltatok? (Tusikához.) Talán az anyuska?

Tusika (sirva): Ne-em...

Emma néni (szigorúságot tetteve): Hát jók lesztök ezután?

A gyerekek (heves fejbólintással, szepegve): Igen!

Emma néni (feláll és csönget): No hát...

Emma néni csöngetése után kívülről egyszerre csak vastag esengettyűszó hallatszik: Klin-klin-klin-klin és a Mikulás vontatott, mély hangja, hogy:

Mikulás. Itt a Mikulás! Itt a Mikulás! Van-e itten jó gyerekek?

Emma néni (meglepetést szinlelve hallgatózik).

A gyerekek (boldog meglepetéssel néznek egymásra és így suttogják): A Mikulás!



Mikulás (folytonosan csenget): Itt a Mikulás. Van-e itten jó gyerek?

Emma néni (a gyerekekhez, suttogó hangon): A Mikulás! Mégis eljött. Hát jók lesztek? Azt mondom neki, hogy jó gyerekek vagytok!

A gyerekek (hevesen bólintanak, kérő hangon): Azt, azt!

Emma néni (kitárja az ajtót s ünnepies hangon kiszól): Jöjjön, jöjjön, Mikulás bácsi! Itt vannak a jó gyerekek!

(A gyerekek mind az ajtóval szemközt eső falhoz hátrálnak és izgatottan tekintenek az ajtó felé, amelyiken most belép a Mikulás. Papíros-püspöksüveg van rajta, a süvegen színes papírból ráragasztva mind a két felén nagy keresztet. Hosszu színes palást van a vállán, az egyik kezében kampós pásztorbot színes papírsallanggal fölelfrázva és a pásztorbot mellett ugyanabban a kézben a csengő, amit folytonosan ráz; a másik keze pedig tele van rózsaszínű papírba csavart csomagokkal. A Mikulásnak hosszú fehér haja, bozontos, fehér szemöldöke, lelógó nagy fehér bajusza és mellére érő hosszú fehér szakállá van vattából és az a jelenet, ahogy bejön a szobába, olyan ünnepies és megható legyen, mint, amikor az igazi gyerekszobába bejön az igazi Mikulás.)

Emma néni (szünet után): Hozta Isten nálnk, Mikulás apó! Hát nem feledkezett meg erről a négy jó gyerekről?

Mikulás (nem csenget folyton, csak minden mondatánál egyszer-egyszer rántja meg a csengőt): Nem felejtkeztem meg róluk. (A gyerekekhez.) Gyerekek, most pedig tegyétek a kezeteiket a szívetekre és feleljetek nekem arra, amit kérdezek. (A négy gyerek a szívére teszi a kezét és feszült figyelemmel néz a Mikulásra.) Megbántátok-e, hogy tegnap és ma rosszkodtatok? (Csönget.)

A gyerekek (őszintén és leverten): Megbántuk.

Mikulás: Megigéritek nekem, hogy ezután jók lesztek? (Csönget.)

A gyerekek (mint előbb): Megigérjük.

Mikulás (csönget): Na hát akkor Isten nevében elhoztam nektek ezt a kis ajándékot! (Leteszi a botját, csengetyűjét s lerakja az asztalra és kibontja a sok játékot.) Ez a Tusikáé.

Tusika (odaszalad): Összecsapja a kezét): Jéh, be gyönyörű!

Mikulás (tovább): Ez a Gizikéé.

Gizike (odasompolyog s mind a két kezét a szívére szoritja): Oh, be remek!

Mikulás (tovább): Elemér, ez a tied!

Elemér (ott terem): Jaj, be nagyszerű!

Mikulás: Tibor, ez meg a tied.

Tibor (tapsol): Pompás! Pompás!

Mindegyik gyerek (ahogy megkapta a maga játékjait, kezét csókol Emma néninek és azt mondja a Mikulásnak): Köszönöm szépen, Mikulás bácsi!

Tibor és Tusi (Emma nénihez): Köszönöm szépen, anyuskám.

Gizi és Elemér: Köszönöm szépen, Emma néni.

Emma néni (viszont mind a négy gyereket megcsókolja és azt mondja nekik külön-külön egymás után, ahogy hozzáléptek): Szívesen, lelkeim! Köszönd meg a Mikulás bácsinak.

(És ekkor mindenik gyerek egymásután kezét csókol a Mikulásnak, úgy, hogy mialatt Gizike Emma nénihez járul kézesókra, Tusika már a Mikulásnak csókol kezét s mialatt Elemér van Emma néjinnél, Gizi már a Mikuláshoz lép stb. S amikor Tibor is kézesókra indul a Mikulásához a függöny hirtelen összecukodik.)

MÁSODIK KÉP.

(A vicéné szobája. Szegényes butor, a földön szalmazsákon fekszik rongyos ruháeskájában Margitka, pokrócok vannak rajta, mert a szobában nincs is kályha. Fa széken ül szomorúan a vicéné és kötöget. A színnel szemközt, hátul a falon, elfüggönyözött ablak, előtte szegényes konyhaasztal és rajta orvosságos üveg.)

Margitka (beburkolózik a pokrócokba és vacog): Vavavavava . . .

A vicéné (résztvétellel): Fázol, kis lányom?

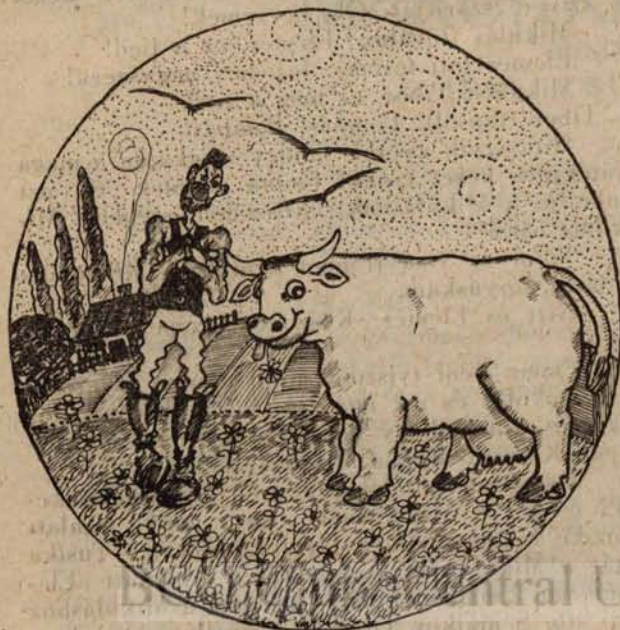
Margitka (fogvacogva): Nagyon, édesanyám. (Egészen összehuzódik a szalmazsákon.)

(A szin mögül, valahonnan a szomszédból, Tiborék lakásából, tompán hallatszik a Mikulás csöngettyűszava és távolból, tompán a Mikulás hangja, hogy:)

— Itt a Mikulás, itt a Mikulás. Van-e itten jó gyerek?

Margitka (erre a hangra felüti a fejét. Fájdalmas érdeklődéssel): A Mikulás! Anyám... (felül a zsákon és kifelé mutat.) Ott . . . a gazdag Tiboréknál . . . (rajongó hangon.) A Mikulás!

A vicéné (fájdalmasan lehorgasztja a fejét): A Mikulás . . . (Lassan fölkel, odamegy Margitkához, letérdepel melléje és megcsókolja.



Sovány gazda; kövér tehén, Kövér gazda; sovány tehén —
Mi az oka e csudáinak? Pröhle bácsi tudja, nem én!

E-6.

majdnem sirva.) Margitkám! Szegény beteg kis lányom! Teneked nem tudott semmit sem hozni az anyuska Mikulása.

Margitka (megöleli az anyját): Oh, anyám! Dehogy nem hozott. (Az asztalon levő orvosságos üvegre mutat.) Ott . . . az asztalon!

A vicéné (odanéz): Mit az asztalon?

Margitka: Az orvosságot! Azt is a Mikulás hozta . . . (ujra mosolyog.) Vavava. Juj, beh hideg van. (Ismét lefekszik és összekuporodik a pokrócok alatt.)

A vicéné (fölkel a szalmazsák mellől): Az orvosságot! Igazad van, Margitka! És az lesz majd csak az igazi nagy Mikulás! Ugy-e, Margitkám lelkem?

Margitka (a takaró alól, halkan): Igen, anyuskám.

A vicéné: Aztán majd nem fogsz fájni és majd tavasz lesz és elküldelek a nénédhez falura és majd egész nap kint szaladgálsz a kertben . . . Ugy-e, Margitka lelkem?

Margitka (a pokróc alól, még halkabban, nagyon álmosan, de már nem vacogva): Igen, anyám . . . Beh jó meleg . . .

A vicéné (folytatólag): Meg a kertben. Jó meleg van, Margitkám?

Margitka (a takaró alól, félálomban, nagyon halkan): Jó . . . meleg . . .

A vicéné: Hál' Istennek! Már nem fázol? Margitka (nem felel).

A vicéné odalép hozzá, ránéz, halkan): Elaludt. (Szünet mulva.) Szegény kis esibém! (Lábujjhegyen elindul az ajtó felé.) Akkor sietek. Amig alszik, felsikálom a második emeletet. (Vissza-visszanézve Margitkára, lábujjhegyen kimegy az ajtón.)

(Margitka egyedül. Alszik. Csend van a szobában.)

Margitka (szünet után, álmában, halkan): Mikulás . . . (Szünet. Megmozdul, megint megszólal álmában, kérőn, hívogatóan.) Mikulás . . . (Csend. Egyszer csak kinyílik az ablak és be-surran rajta épp úgy öltözködve és épp annyi ajándékkal, mint ahogy Tihorékhoz ment, a Mikulás. Az ablakdeszkáról rálép az asztalra, csöndesen becsukja az ablakot, az asztalról csöndesen rálép a székre, a székről a földre és Margitkához lépve, föléje hajol s gyöngéden



megérinti a vállát, halkán, suttogva.) Margitka! Margitka! Itt a Mikulás, Margitka! Neked is hozott ajándékot a Mikulás, Margitka. (Margitka megmozdul, álmában lassan felül és behunytt szemmel a Mikulás felé fordul, mialatt lassan végighuzza a tenyerét a saját homlokán; szóval, látszik, hogy ez csak álom. A Mikulás szaporán folytatja, egymásután rakva le a pokrócra a játékosomagokat.) Ez itt a becsukós szemű baba, ez a főzőcske . . . ez a jó meleg ruhácska tencked, Margitka, ez pedig a bélett

cipőcskéd, nézd, nézd, tele cukorral . . . (Ahogy fölemeli és elébe tartja a cipőt, kihull belőle egy csomó szaloncukor, a zajra Margitka fölűbred, kinyitja a szemét és átszellemülten tárja szét a karját, miközben örömben felsikolt.) A Mikulás!

(A szín mögül a Mikulás csöngetése hallatszik. Csengő gyermekhangok, Margitka, itt a Mikulás!)

(Eközben a függöny legördül.)

(Budapest.)



Beszámoló a nyári vakációról

Negyedik közlemény

Édes nagyapó!

Első levelemre adott kedves válaszát megkaptam, mely nagyon boldoggá tett és felbátorított arra, hogy egy másodikkal is zavarjam. Különösen az a pár szó, amiben nagyapó megosztzik abban az örömben, hogy jó anyukát kaptunk, annyira meghatott, hogy igazán sirni tudtam volna. Nagyapó meleg szívét éreztem ebből a pár szóból, aki csak arra igyekszik, hogy unokáinak örömet szerezzen. Hányszor szeretnék ott lenni nagyapó mellett és segíteni fáradozásaiban, de ha én azt tehetném és a többi unokák is tehetnék, bizonyosan mind ott volnánk nagyapó körül. És mi hoz minket arra gondolatra, hogy nagyapónak segítségére legyünk? Csak az, hogy látjuk nagyapó szeretetét és fáradozását mi értjük. Amikor olvasom Szilasy Bálint históriáját, feléled a magyar hazaszeretet bennem. Amikor aztán lecsendesülök, elgondolom, hogy ezt mind csak nagyapónak köszönhetem. Hazaszeretetet és magyar érzést éleszt minden szava és így hálánk és szeretetünk még nagyobb nagyapó iránt. Nagyapó nemcsak azzal szerez nekünk örömet, hogy szép meséket és elbeszéléseket ír, hanem még pályázatot is tűz ki, melynek győztesei között husz könyvet sorsol ki. Ezen a pályázaton én is szeretnék résztvenni, még pedig mind a kettőn. Rajzolni nem tudok jól, de azért mégis megpróbálom.

A nyári vakációról is beszámolok most. Először kérem a jó Istent, hogy nyugodtan és szépen tudjak beszámolni. A vizsgák után az iskolával tanulmányutra mentünk. Reggel hat órákor indultunk Medgyesről kocsival Kiskapusra, innen pedig vonattal Vizaknára, ahol a sóbányát néztük meg. Lemenés előtt minden másodikkal égő gyertyát nyomtak a kezébe és így

indultunk libasorban lefelé. Sok, sok lépcsőn mentünk le, míg végre tágas terembe értünk. Amint feléztünk, kupola alakban végződött a mennyezet, hol egy nyílást láttunk. Itt húzták fel a söt. Oldalvást be-betekintgettünk mélyebb nyílásokba, mit valamelyik bányász csákánya vágott. Amikor innen feljöttünk, a fürdőbe mentünk. Itt a többiek fürödtek, de az én legnagyobb szomorúságomra szüleim nem engedték meg, hogy fürödjek. Addig bejártam a fürdőt körülvevő parkot, ahol szebbnél szebb virágot találtam. Délután két órákor indult a vonatunk Szebenbe. Itt kipihentük magunkat és reggel friss erővel indultunk utunk célpontja felé, a Lozia nevezetű hegyre. Négy órai keserves mászás után felértünk a második kolostorig. Itt ami engem meglepett, a papok voltak. Hosszu hajuk, földig érő ruhájuk és mindig komor arcuk kissé megijesztett, de később megbarátkoztam velük. Vallási szokásaik is megleptek. Furcsán jött nekem, amikor a pap két darab fával a kezében, azt folyton ütve, körüljárja a templomot és minden saroknál megállva háromszor keresztet vet. Egy éjszakát itt töltöttünk és reggel korán indultunk visszafelé. A hegy lábától gyalog mentünk Călămănești román városba és innen autóval Căciulatára. Itt is egy kolostort néztünk meg. Amikor beléptem, elesodálkoztam, mert belseje nagyon hasonlított a másik kolostorra a hegyen. Színes festése ugyan az volt és két éjjeliszekevény-alaku állványán a szentképek is azok voltak. Ezek a képek színes gyertyákkal voltak körülveve. A főoltárt egy függöny takarta el. Ide csak a fő papnak szabad belépni. A templomból egy házba vezettek, ahol a kolostorban levő leányok kézimunkái voltak kiállítva. Amikor ezt is megnéztük, autóval visszamentünk Latamanestire.



Itt megebédeltünk és visszautaztunk Szebenbe, ahol megnéztük a Bruckenthal-muzeumot. Sokféle állatot láttam, amikről nem is tudtam, hogy a világon vannak és voltak. Amint egy másik szobába léptem, kissé összerázkódtam ijedtemben, mert két emberi alakot, egy kisebbet és egy nagyobb pillantottam meg, üveg alatt fekvé. Mumiák voltak. Innét a képmuzeumba mentünk. Sok gyönyörű képet láttam, köztük volt magyarországi szent Erzsébet, amint hermelines kabátjával védi a szegényeket. Azt hiszem, ezt Nagyapó is ismeri. Egy kis aranyrámás képet mutattak nekünk, mely a falba vágott szekrényében állt. Ennek a rámafát, ha megérintik, csenget a rendőrségen, a városházán és a muzeumban. Amikor a muzeumot elhagytuk, vonatra ültünk, mely hazafelé vágatott velünk. Délután hat órakerkezünk Medgyesre. A vakáció többi részét itthon töltöttem és segitettem anyukámnak, ki bevezetett a háztartás titkaiba is egy kicsit. Kezét csokolja szerető unokája:

Szász Bogdán Margit.

(Medgyes, augusztus 24.)

Kedves jó Nagyapóka!

Ha jelét nem is adtam, de gondolatban, annál többet voltam Nagyapóval. Kezdem beszámolómat: Most végeztem tiszta kitűnő eredménnyel a II. elemet, a tanítás nyelve cseh. Vakáció kezdetén drága jó anyukámmal Pestre utaztunk. Utunk célja az Anyuka gyógykezelése és az enyém volt. A manduláinkat operálták ki. Nekem a fületem irritálta. Anyukámnak beteg mandulái miatt 7 hónapig kellett fekiüdni, úgy fájt a háta. Most, hála Istennek, jól vagyunk. Magam sem tudom felsorolni, az a sok szépet, amit láttam: a Városligetet a tóval, az állatkeretet, az elefánton lovagoltam és az tetszett, hogy a 100 koronást nem fogadta el, csak az 1000-nél nagyobb pénzt. Kiváncsi vagyok, hogy a 100 cseh koronát is visszalökte volna-e? Nagyapó mit gondol? Megcsodáltam a lánchídat, alatta a zugó, megáradt Dunát a sok hajóval. Az alagut is igen érdekes. A Svábhegy is gyönyörű. Tulajdonképp itt voltunk egy igen szép szanatoriumban.

Itthon pihenek sokat, játszom homokban a napon. Sajnos, hogy e nyáron sok eső esik. Olvastam a „Cimborát”, igen szeretem, alig várom. Mert jó vagyok, Apukám megvette a „Magyar mese és mondavilágot” Nagyapótól. A mesék oly szépek, hogy nem tudtam megválni a könyvtől. Megsugom, ezért ki is kaptam. Jó egészséget kívánok, Kezét csokolja:

Kovács Lacika.

(Ungvár.)

MÍ UJSÁG?

Ki volt Jack London? (Halálának tizedik évfordulóján) Atyja szegény földműves volt és Jacknak már korán pénzkereső foglalkozás után kellett nőznie. Kilenc éves korában már rikancs, ujságot árul és a tizenkettedik éve egy gyárban talál, ahol munkás és tizenkét órát dolgozik napjában. Később halászokkal barátokozik össze, közzük áll és osztriga halász lesz belőle, tizenhat éves korában az „osztrigahalászok királva” a neve. Mikor eléri a tizenhetedik évét, szakít eddigi életmódjával és matrózként járja be a messzi tengereket. Ebből az időből esik első irodalmi kísérlete: egy nagy amerikai ujság pályázatot hirdet egy rövid elbeszélés-vázlatra s Jack nyeri meg a díjat! További irodalmi kísérletei azonban sikertelének maradtak és így álmairól melyekben írta életpályáról ábrándozik, le kell mondania. Ezután rövid ideig mint földműves keresi meg kenyerét, majd sokféle durva mesterség iskoláján megy keresztül. 1894-ben azonban már kitűzött céllal tér vissza San-Franciscoba. A csavargó, a kalandor, iskolapadba kerül és vasszorgalommal teszi le sorban vizsgáit, amelyek végül az egyetem kapuját is megnyitják előtte. De aztán megint elszakad a könyvektől, amikor 1897-ben megjön az északamerikai Alaskában felfedezett aranymező híre: Jackot kalandos vére az aranyásók közé viszi. Onnan egy év múlva ép oly szegényen, mint ahogy elment, visszakérül, de az aranymezőkön eltöltött év döntő jelentőségű életében. A sok kaland, a rengeteg élmény és a sok szenvedés, amelyen keresztül küzdötte magát, megérlélik benne az írói tehetséget. Első írásai huszonnégy éves korában kerülnek a nyilvánosság elé, de már ezekre is felfigyel az amerikai olvasóközönség. Valami ismeretlen, friss levegő érzik ki az írásaiból: élettől duzzadó írások azok, amelyek rövid idő alatt világhírnevet szereznek írójuknak. Témában nem volt hiány: London minden írásában vad, kalandokkal teli élete eseményeit írja le. Élete vonala ezután már felfelé halad: rövid időn belül Amerika kedvence írójává válik és írásművészetével nyugodt jólétet teremt magának. Tíz évig élt így a népszerűség és hírnév magaslatán. A világhírbő kitérése nagy csapás volt Jack London számára, aki minden írásában dokumentálja nagy emberbarát mivoltát. 1916. november 22-én váratlanul elhunyt.



TAMÁS ÉRDEKLŐDIK

(BESZÉLGETÉS A PÉNZRŐL)

TAMÁS: Amennyi időre csak vissza tudok emlékezni, mindig hallottam az emberek panaszát a pénzzel kapcsolatban. A legtöbben nem azért panaszkodtak, mert keveset keresnek, hanem mert bizonytalan a pénz. Értéke gyakran változik: az árak ugránoznak. Milyen szerencsétlenek vagyunk mi, akik ebben a korszakban születünk! Boldogok lehettek azok az emberek, akiknek korábban állandó volt a pénz értéke!

APA: Én abban a korszakban nőttem fel, amikor a pénz értéke állandó volt. Csekély változás az árakban ugyan az én fiatalkoromban is történt, de azért meglepetés nem ért bennünket: mindennek tudtuk az árát. Néhány fillér drágulás a hus, liszt vagy cukor árban már megdöbbenetette az embereket: annyira megszokták az állandó árakat. De ne gondold, hogy ez a korszak hosszú ideig tartott! Ha végig pillantunk a magyar történelmen, sőt az egész világ történetén, szomorúan állapíthatjuk meg, hogy a pénz mindig csak rövid ideig volt jó, rendszeren bizonytalan, ingadozó volt. Az Árpádok korában ugyanazt csinálták, amit a világháborúban. Csak durvább eszközökkel. Hamisították a pénzt.

TAMÁS: Ezt nem értem. A pénzt az állam verté; az állam csak nem hamisított.

APA: Hát ne beszéljünk hamisításról. Az Árpád-királyok nagy urak voltak, még a világon is felelősségre vonhatnák bennünket. Beszéljünk finomabban! A királyi kincstárnak szokatlanul nagy haszna volt a pénzverésből. Azonnal megérted a dolgot. A pénz kétféle részből állott: nemes fémből és nem nemes fémből. Időnként bevonták, kiolvasztották, kivettek belőle egy csomó nemes fémet, pótolták értéktelen anyaggal. A pénz értéke folytonosan romlott, de a neve megmaradt. A külföldi kereskedő, természetesen, nem fogadta el névértékben; mindig többet követelt belőle. Itthon azonban nem csinált nagyobb bajt. A forgalom még igen kevés volt: az emberek nagyrészt csekereskedést folytattak.

TAMÁS: De ha a királyok folytonosan szedegették az ezüstöt és aranyat a pénzből, lassanként nem maradt benne más, mint a nem-nemes fém.

APA: Ennyire mégsem mentek. Valamit hagytak benne. Időnkint aztán jött olyan király is, aki javított a pénzen. Most már látod, hogy ugyanaz történt az Árpádok alatt, mint a világháborúban.

TAMÁS: Nem egészen értem a dolgot: most papírpénz van, az Árpádok alatt érepenz volt.

APA: A papírpénznek az adta meg az értékét, hogy be lehetett váltani aranyra. Annyit, vagy csak valamivel többet nyomattak belőle, mint amennyinek aranyfedezete volt letéve valamelyik bank pincéjébe. Amikor kitört a világháború, nyakra-főre nyomatni kezdték a bankjegyeket, a fedezet pedig maradt a régi. Most már érted, ugy-e? A régi fedezet most sokkal, de sokkal több bankjegyet fedezett. Magyarul ez azt jelenti, hogy mindig szedték az aranyat a bankókból. A külföld nem is fogadta el már a háború első hónapjaiban sem a hadakozó államok pénzét teljes értékben. Külföldi árukra pedig szükség volt. Erre bekövetkezett a pénzrontás második módja: a fedezetül szolgáló arany egy részét kezdték költeni.

TAMÁS: Azt mondtad az előbb, hogy egyes királyok javították a pénzt.

(Folytatása következik.)

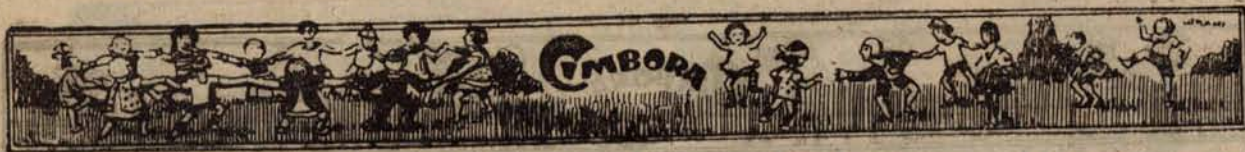
A Magyar Ifjuság Könyvtára

kellemes és szórakoztató olvasmánnyal kedveskedik az ifjuságnak. Köteteit azonban élvezettel olvashatják a felnőttek is. Olcsó pénzért nemes szórakozást találhat e kötetek olvasója, amikor ma az általános drágaság miatt a jó könyv ára is elérhetetlen magasságra hágott. Eddig a következő kötetek jelentek meg:

1. sz. Magyar elbeszélők, nyolc elbeszélés ára 15—
- 2-3 sz. Benedek Elek: Gyermekszínház 125—
- 4-5. sz. A. Conan Doyle: Tüzkőrüli történetek 125—

SAJTO ALATT:

6. sz. Bábjátékos, Pali, Irta: Strom, Tivadar.
7. sz. Li Fan bosszúja Westermann F. P.
8. sz. Az egyszemű May Károly.
- 9-10. sz. Robinson Crusoe Defoe Dániel.



Elek nagyapó üzeni.

A levél írás igen fontos szabálya: hol, melyik évben és melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

— **Jakab Tibor, Sepsiszentgyörgy.** A saját összegyűjtött pénzedből fizetsz elő a Cimborára negyed évenként: ez igazán dicséretes dolog. Ismerem én a te családodat, s kedvesen emlékszem nagyapádra, aki a világháború előtt Udvarhelymegye alispánja volt. A versed, amelyet egy orvos növendék segítségével írtál, pompás kis vers, de most majd olyan verset küldj nekem, amelyet egyedül írtál, segítség nélkül. Várom a beszámolódat, várom további leveleidet is, mert úgy látom a leveledből: megérdemled, hogy érdeklődéssel kísérjem további fejlődésedet. — **Vámos Irénke, Gyergyószentmiklós.** Ha kissé részletesebben számolnál be az utazásaidról, — hiszen sok érdekeset láthattál Nyiregyházán, Nagyváradon meg a Püspök fürdőben, — szívesen közölném az egész leveledet. Tamás, amint láthatod, állandóan érdeklődik. Ősike is, Tamás is már visszamentek Budapestre. Ha jó volna ide jönnöd Bácsónba, hát csak gyere el a jövő nyáron. Nincs messze Gyergyószentmiklóstól Kisbácson. — **Ajtay Margit, Kolozsvár.** Leveledet továbbítottam a kiadóhivatalnak elintézés végett. — **Farkas Ilonka, Hegyközpályi.** Írtam a kiadóbácsinak, hogy pótolja a 21. és a 25. számot. Az előfizetési díjról én nem írok, mert ez nem rám, hanem a kiadóhivatalra tartozik. Mindenestre kívánatos, hogy minden unokám pontosan újítsa meg az előfizetést, mert különben a kiadóbácsi kénytelen beszüntetni az újságot azoknak, akik nem fizetnek pontosan. Ne feleddjétek, hogy ma szörnyű drága a papíros, s fölösleges példányt nem igen lehet nyomtatni. — **Glück Imre, Szatmár.** Igazán örvendek, hogy olyan nagy örömet szerzett neked a találkozásunk, s hogy ez volt életednek a legboldogabb napja, neked is. Neubauer barátodnak is. Hogy gyakran és hosszan írsz, azért igazán nem haragszom, mert nekem öröm a leghosszabb levél is. A franciából fordított népmese ismerős, de jól tetted, hogy lefordítottad, mert ezzel is gyakoroltad magadat az írásban. Névrejtvényed sorra kerül. Gergényi Ferencnek (Kolozsvár) és Tima Endrének (Zilah) e helyen üzenem, hogy szeretnél velük levelezni, s a te címed: Verbőczy-utca 4. — **Török Irén, Kolozsvár.** Nemesak megfejtést, levelet is várok. — **Székely Pistike és Katóka, Técső.** Május óta jár nektek a Cimborá, de te Pistike, régen ismersz a meséskönyveimből, s meg van többek között a Magyar Mese és Mondavilág 5 s a Csudalámpa 4 kötete. Ezekkel a mesékkal altatod el a testvéreid, akik elhallgatnák

akár reggelig a meséket. A multkor két olajképet nyertél a tánckurzus próbabájlán. Remélem, a Cimboránál is reád mosolyog a szerencse, ha szorgalmasan fejtegeted a rejtvényeket. Irod. Pistike, hogy pótoljam az „alant felsorolt” hiányzó számokat, de elfeledted felsorolni. A rejtvényekből válogatok. — **Az augusztusi rejtvényeket** szintén aláíras nélkül fejtette meg egy másik szórakozott unokám. Közlöm, hogy magára ismerjen, a levél alakját: egy árkus papírnak a fele. — **Pályi János, Losonc.** Amióta nem írtál, sok minden történt veled. Nevezetesen nem vagy már elemista, hanem gimnazista. A felvételi vizsgán mindenből egyest kaptál. Azért, hogy gimnazista lettél, még nem nőttél ki a mesék világából, mint az a bizonyos fiú, nem nőtt ki harmadik gimnazista nővéred sem, sőt még a szüleid is szívesen olvassák. Ennek igen örvendek. Sok vendég fordult meg nálatok a nyáron, emiatt nem tudtál írni. Vettél részt néhány kirándulásban is, így hát remélem, hogy résztveszel a beszámoló pályázatban. — **Scheidl Annus, Vulkán.** Az volt a te „nadseli” gondomgismernétek képről egymást. Hiszen, ez jó volna, de akkor hónapokon át egyéb sem volna a Cimborában, csupa arékep, márpedig alig hiszem, hogy ezt szívesen vennétek. — **Bucsy Ilike és Babi, Kolozsvár.** A beszámolótok igen rövid, de még van idő, hogy részletesebben megírdátok a marosújvári sóbányában tett látogatásokat. Nem régebben voltam Kolozsvárt rövid időre, de megyek én még oda, s akkor remélem, találkozunk. Anyukáéknak tolmácsoljátok viszont üdvözlétemet, a kiadóbácsi pedig pótolja a 2. számot, ha van még belőle felesleges példány. — **Moskovits Jolán, Torda.** Annyi jót és szépet hallottál nagyapóról és a Cimboráról, hogy megkérted anyukád, rendelje meg neked a Cimborát. Meg is rendelte és te nem bántad meg. Alig várod a postást, hogy hozza, s egy-egy mesét négyszer-öttször is átolvasol, úgy tetszik. Annyira szíved mélyéből kívánod nekem az Isten áldását, amiért olyan jó vagyok a gyermekekhez, hogy biztonnal meg is hallgatja Isten a kérésedet. Valóban, én szeretnék még sokáig élni, hogy sokáig mesélhessek nektek, mert bizonyos vagyok abban, hogy ezekre a mesékre ma sokkal nagyobb szükség van, mint volt valaha. Rejtvényeidből válogatok. Az adoma sorra kerül. — **Fisch Feri, Szászrégen.** Dehogy haragszom rád, amiért nem írtál, hiszen írta az édesanyád annak idején, hogy hirtelen súlyos beteg lettél. Azt helyesen tetted, hogy nagy barátságot kötöttél a Cimborával, így remélem, ezután nem unatkozol. Hogy megyek Szászrégenbe, azt e pillanatban még nem tudom, de minden valószínűség szerint az őszön Marosvásárhelyre és Szászrégenbe ellátogatok. — **Weinberger József, Lippa.** Intézkedtem, hogy a 25.



számot pótolják. — **Jancsó Mihály, Gyöngyös, Somogy megye.** Leveledet továbbítottam Ücsikének, mert már nem találta itt. — **Jánky Viktor, Szatmár.** Örömmel látlak unokáim seregében, mert látom, hogy nagy örömet szerzett neked anyukád a Cimborá megjelenésével, amelyet már azelőtt is olvastál. Írásodon bizony meglátszik, hogy eddig még nem jártál magyar iskolában, de, ha szorgalmasan írsz nagyapóknak, majd megjavul a magyar írásod. Hogy sok-e a dolgom, kérdelek. Hát bizony, nem kell a szomszédba mennem munkáért. Hála Istennek, nem unatkozom. A rejtvényeid jók, de csak úgy közelíthetem, ha újra írod nagyobb betűkkel. — **Halász Mancsi, Kolozsvár.** Várom a megígért hosszú levelet. — **Szöke Juci és Piri, Brassó.** Csaknem minden héten kapsz választ tőlem, csudálom, hát a panaszodat. A beszámolódat megkaptam. Valószínűleg november közepén Brassóba megyek, a Székely társaság jubileumára, akkor majd viszem a könyvet is, amelyet te oly régen vársz. — **Tima Endre és Ilonka, Zilah.** Megkaptam annakidején a Cimborának általad készített tartalomjegyzékét s meg is dicsértelek érte. Az augusztusi rejtvények megfejtésével lekéstetek, de nem a beszámoló és a rajzpályázattal. — **Kursinszky Márta, Nagyvárad.** Besoroztam a pályaművek közé a rajzodat, amelyet te a nagy hajás babád után készítettél. Örvendek, hogy már a felső kereskedelmi iskola osztályába fogsz járni, s remélem, azért még jó sokáig hüségese olvasóm maradsz. Ha előző leveledre nem kaptál választ, ez azt jelenti, hogy leveled elkallódott a postán. — **Ra-
luel Klárka, Gelence, Háromszékmegye.** Nem akartál hiúni a szemednek, amikor megkaptad a levelezőlapomat. Már pedig ezután minden szorgalmas levélíró kap tőlem időnként levelezőlapot. Hosszu hallgatásod miatt nem haragszom, mert, fájdalom, elég komoly oka volt annak: nagymamád betegeskedett, s te hogy könnyítsél rajta, segítettél neki a főzésnél. Remélem, újra szorgalmasan írod a leveleket, s mint rendszeren, beszámolsz erről a nyárról is. — **Varga Ferencz, Marosvásárhely.** Megkaptam a rajzodat, s várom a saját kezűleg írandó levelet, ami annyit fog jelenteni, hogy már nem vagy beteg. — **Benedek Edith, Körtevényfája.** Örömmel látom, kedves bukaresti unokám, hogy haszonnal töltötted a nyarat a falun, mert szépen számoltál be róla.

Kiss Pál, Nagyvárad. Leveledet továbbítottam a kiadóhivatalnak, s mire ezt az üzenetet olvasod, bizonytal megkaptad a megrendelt könyveket is, valamint az új előfizető szerzéséért járó könyvet is. Remélem, hogy a könyveket már jó egész-

ségben olvasod, s a következő levelet már nem a kis hugod írja, hanem te magad. Kedves szüleidnek tolmácsold meleg üdvözlőmet. — **Dominits László, Saroltavár, Temes megye.** Kettős öröm ért téged: sikerült az operáció, egészségesen kerültél haza a kórházból, aztán örömet szerzett neked az én üzenetem, amelyben elismerem, hogy szépen előre haladtál a magyar helyesírásban. Viszont: nekem is örömet szerzett a te elismerésed, mert magam is érzem, hogy szükség van az én mesemondásomra. Hogy ezután csak vasárnap írhatasz, mert hétköznap már reggel négy órakor elindulsz Temesvárra és este öt órakor kerülsz haza az iskolából, igazán csudálni fogom, ha még vasárnap is lesz időd az írásra. Te valóban megszenvedsz a tudományért. — **Dominits Mimi, Saroltavár.** Szeretsz iskolába járni, de te is bizony, megszenvedsz a tudományért, ha mindennap kora reggel utazol Temesvárra és este kerülsz vissza a szüleid hajlékába. Örvendek, hogy a nyert könyvet és a hiányzó számokat megkaptad, mert ez azt jelenti, hogy nálatok jó a posta. És örvendek annak is, hogy szerinted a Cimboránál szebb gyermeklapot elképzelni sem lehet. Az én könyvtáramból idáig három fizet jelent meg, s kapható Nagyváradon, a Riegler József Ede cégnél. Pótlórejtvényed sorakerül. — **Leitner Veronka, Déva.** Igazad van: nyáron rendszerint kevesebbet írnak az unokák, mint az iskolai évben. Ez nekem régi tapasztalatom, s a magyarokat igen egyszerű: az iskolai évben úgy benne vagytok a szellemi munkában, hogy sokkal könnyebben ültök az asztalhoz egy levél megírása végett, mint nyáron, amikor pihenés és játék a „foglalkozások”. Elvárom hát, hogy ígéreted szerint szorgalmasan írsz s örvendek, hogy még mindig szorgalmas olvasója vagy a Cimborának, bár némely korodbeli barátúdd azt kérdezi tőled: hogy is tudod még mindig a Cimborát olvasni. Erre a kérdésre, valóban, jobb felelet el sem képzelhető, mint az, hogy még a te nagy műveltségű édesapád is olvassa a Cimborát. Az igazán sajnálatos, hogy a posta oly rendetlen, de fájdalom, ezen én nem segíthetek. — **Zsigmond Sárika, Cainti.** Szerencséd, hogy oly messze lakol tőlem, mert a fülhuzást csakugyan megérdemelnéd a hosszú hallgatásért. Azt nem fogadom el mentségül, hogy nem volt idő a levélíráásra, mert helyes beosztással mindenre jut idő. Azt mégis sajnálom, hogy olyan messzire vagy tőlem, nem a fülhuzás miatt, hanem, mert nem hozhattad el születésed napjára a bokrétát. Igen szép tőled, hogy összegyűjtötted a pénzt, úgy fizetted a hátralékot, s járatod tovább a Cimborát. Vajha, sokan követné a példát, mert akkor nagy gondtól szabadulna meg a kiadóba.



SZEPTEMBER HAVI REJTVÉNYEK MEGFEJTÉSE:

36. szám: Létrarejtvény: Nem mind arany, ami fénylik. Pontrejtvény: Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát. Névrejtvény: Rádió. Pótlórejtvény: Tutsek Anna.

37. szám: Számrejtvény: Jókai Mór. Pótlórejtvény: Mikes Kelemen.

38. szám: Névrejtvény: Rákóczi Ferencz. Pótlórejtvény: Bethlen Gábor.

39. szám: Jókai Mór. Pótlórejtvény: Zeyk Domokos.

Megfejtették:

Pataky Pál, Stern Sándor és Duci, Dubb Árpád, Sárga Mihály, Holstein Gyula, Bagoly Annus, Schropp Terus, Király Lili és Évi, Novák Béla és Laci, Csomor Piroska, Laci és Márta, Szabó Anna, Ortutay Angéla, Elemér és Béla, Török Zsófia, Farkas Ilonka, Tolcsvay László, Török Irén, Székely Pistike és Katóka, Popity Böske, Boesánczy Margitka, Moskovits Jolán, Bucsv Ilike és Babika, Scheidl Annus, Tima Endre és Ilonka, Friedmann Magda, Szöke Juci és Piri, Jánky Viktor, Fisch Feri, Bornemisza Katalin és István, Horváth Sárka, Foltinek testvérek, Marx József, Weinberger Duci és Buci, Frank Béla, Fényes Tibor, Dominits Mimi, Tima Endre és Ilonka, Dávid Elza és Gizi, Heller Sári, Weisz Ernő, Vinkler Bózsike, Mátyás József, Ortutay Angéla, Elemér és Béla, Vadai Béluska, Girauschek Irma, Schönheim Béla, Keserü Elvira és Irénke, Szöke Juci és Piri, Roth László és Imre, Szabó Ákos, Guttmann Kató, Urszinyi Judith, Markovits Edith és Dusi, Weisz Ernőke, Emmer testvérek, Bornemisza Katalin, Heller Olga, Friedmann Pali, Pista és Duci, Kádár Margit, Weinberger Duci, Péterfy Emike, Kovrig gyerekek, Halász Lenke és Bimuka, Serestér Anna, Benedek Edith, Somody Jenő, Ortutay Angyalka, Elemér és Béla, Marx József, Fritsch Ferenc, Roth László és Imre, Borgida Anci, Glück Rózi, Szöke Juci és Piri, Glück Imre, Szabó Ákos és Öcsike, Szalay Zsuzsa és Judith, Beretzky András, Péterfy Emike.

A megfejtők közt tizenhat könyvet sorsoltunk ki, s Tökmag király öfelsége Elek nagyapó kalapjából a következők nevét húzta ki: Székely Pistike és Katóka, Técső, Moskovits Jolán, Torda, Ortutay Elemér, Angéla és Béla, Beregszász, Török Zsófia Nagyszöllős, Farkas Ilonka, Hegyközpályi, Dubb Árpád, Székelyudvarhely, Csomor Piri, Laci és Márta, Mezőbánd, Holstein Gyula, Dézs, Tima Endre és Ilonka, Zilah, Bornemisza Katalin, Pécsujfalu, Roth László és Imre, Nagyvárad, Glück Imre, Szatmár, Weisz Ernőke, Petrozsény, Somody Jenő, Arad, Halász Lenke és Bimuka, Székelyhid, Bucsv Ilike és Babika, Kolozsvár.

FEJTŐRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is fogosít!

A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő 60-nap végén közlöm!

A megfejtések beküldésének határideje a 60-nap 10-ik napja.

SZÁMREJTVÉNY.

Beküldte: Láng Endre.

- 17, 18, 19. Szeszes ital.
20, 3. Hegyes szerszám.
1, 2, 3. Édes ital.
5, 12, 11. Mezei szerszám.
14, 11, 10. Ezt írjuk a boritékra.
7, 8, 12. Ülnek rajta.
10, 2, 21, 1. Cselekedet más neve.
9, 6. Kötőszó
15. Magánhangzó.
1-15. Minden gyermek ezt tegye.

PÓTLÓREJTVÉNY.

Beküldte: Beretzky András.

- ő
ma
— gyag
— ólyom
— mre
— adkert
— kos
— egény

E szavak kezdőbetűi helyesen összerakva egy híres magyar ujságíró nevét adják.

NÉVREJTVÉNY.

Beküldte: Csergöffy Tibor.

Ákos, Ómár, Ferencz, Károly, Rezső, Cecil, Imre, Endre, Róbert, Nándor, Cecil, Emil.

E nevek kezdőbetűi helyesen összerakva egy nagy kurucz fejedelem nevét adják.

CIMBORA szerkesztősége és kiadóhivatala.

Szerkesztőség:

Bajánii-Micé (Kisbaczon) u. p. Bajánii-Mare (Nagybaczon) jud. Treiscaune (Háromszék-megye). E címre küldendők a „Cimbora” részére szánt kéziratok, az Elek Nagyapóhoz írott levelek és rejtvénymegfejtések.

Kiadóhivatal:

Satu-Mare (Szatmár) Str. Mircea cel Mare 3.
A kiadóhivatalhoz küldendők a „Cimbora” előfizetési bejelentései és díjai.

Laptulajdonos: Szabadsajtó-könyvnyomda és Lapkiadó
Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.